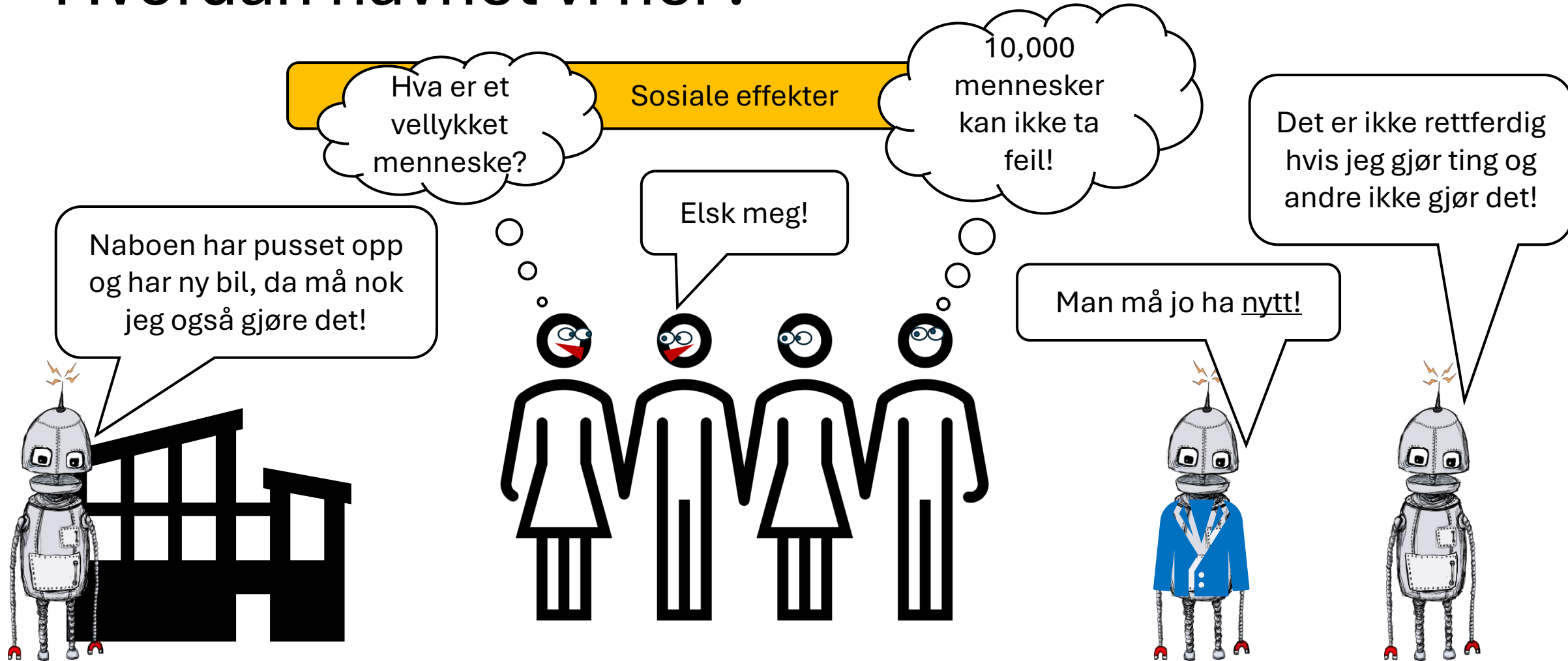

Bærekraftig utvikling og sirkulær økonomi 2

Tietenberg og Lewis, kap. 20, Ikke rett fram kap 3-4

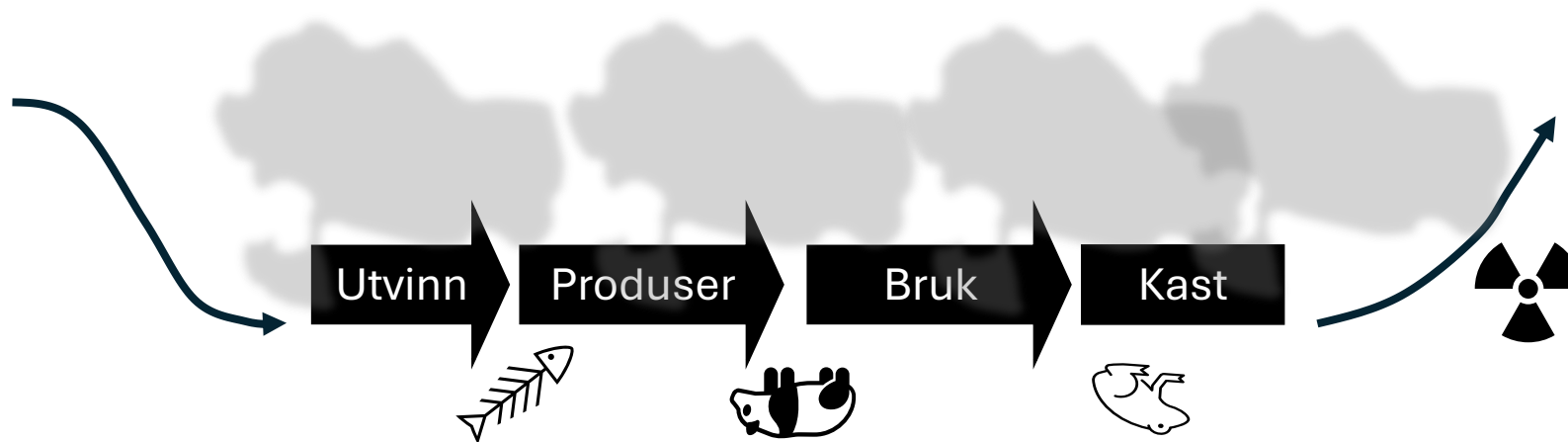
Hvordan havnet vi her?

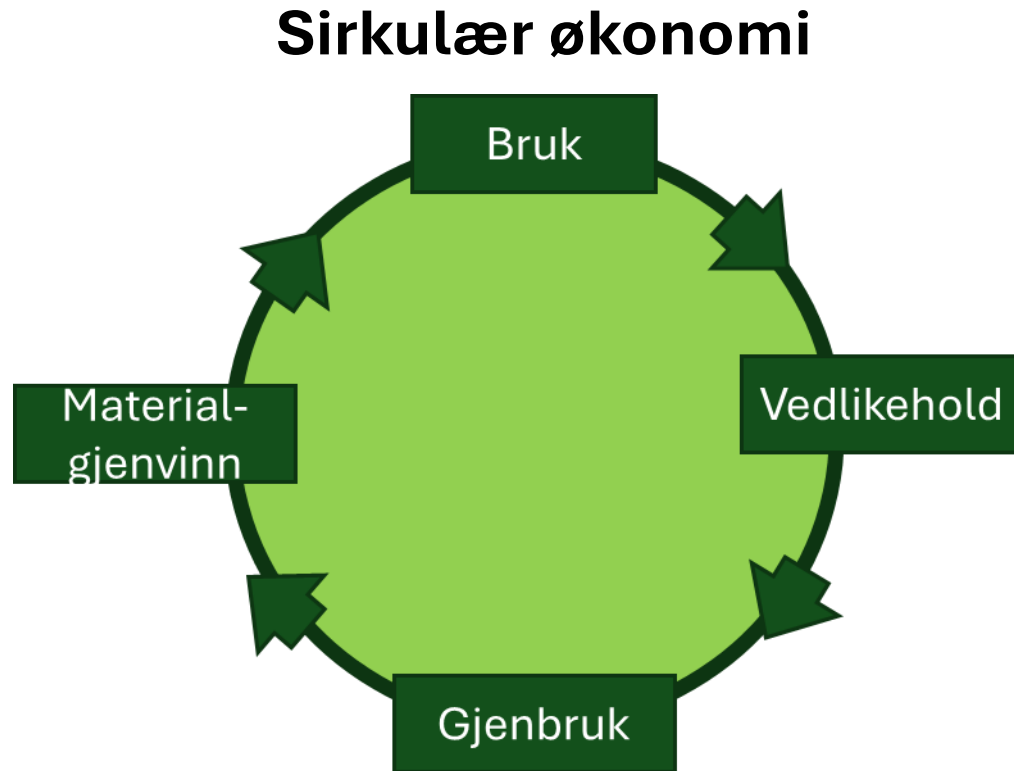
Vi er flokkdyr

Hvordan havnet vi her?

Linjer økonomi

Hvor ønsker vi å være?

Introduksjon til sirkulær økonomi

Sirkulær økonomi er et verktøy for å øke bærekraften i utviklingen.

«En **sirkulær økonomi** skal bidra til å nå klima-, miljø- og naturmål og bidra til en bærekraftig og effektiv forvaltning av planetens ressurser»

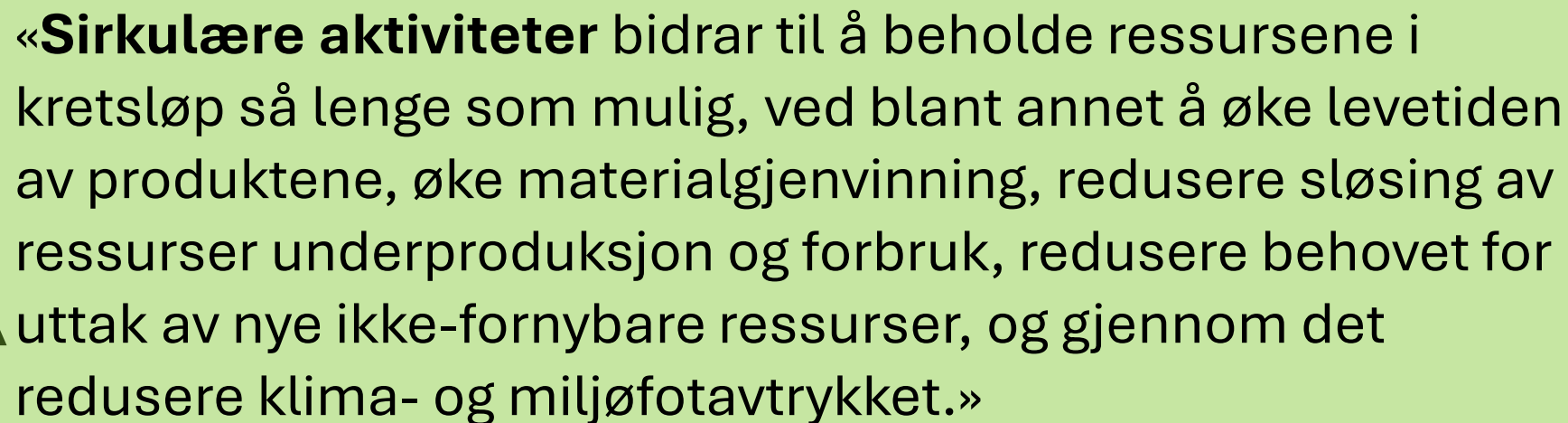
Ikke rett fram, 2025

Sikre bærekraftig forbruk og produksjon

Introduksjon til sirkulær økonomi

Sirkulær økonomi er et verktøy for å øke bærekraften i utviklingen.

«**Sirkulære aktiviteter** bidrar til å beholde ressursene i kretsløp så lenge som mulig, ved blant annet å øke levetiden av produktene, øke materialgjenvinning, redusere sløsing av ressurser under produksjon og forbruk, redusere behovet for uttak av nye ikke-fornybare ressurser, og gjennom det redusere klima- og miljøfotavtrykket.»

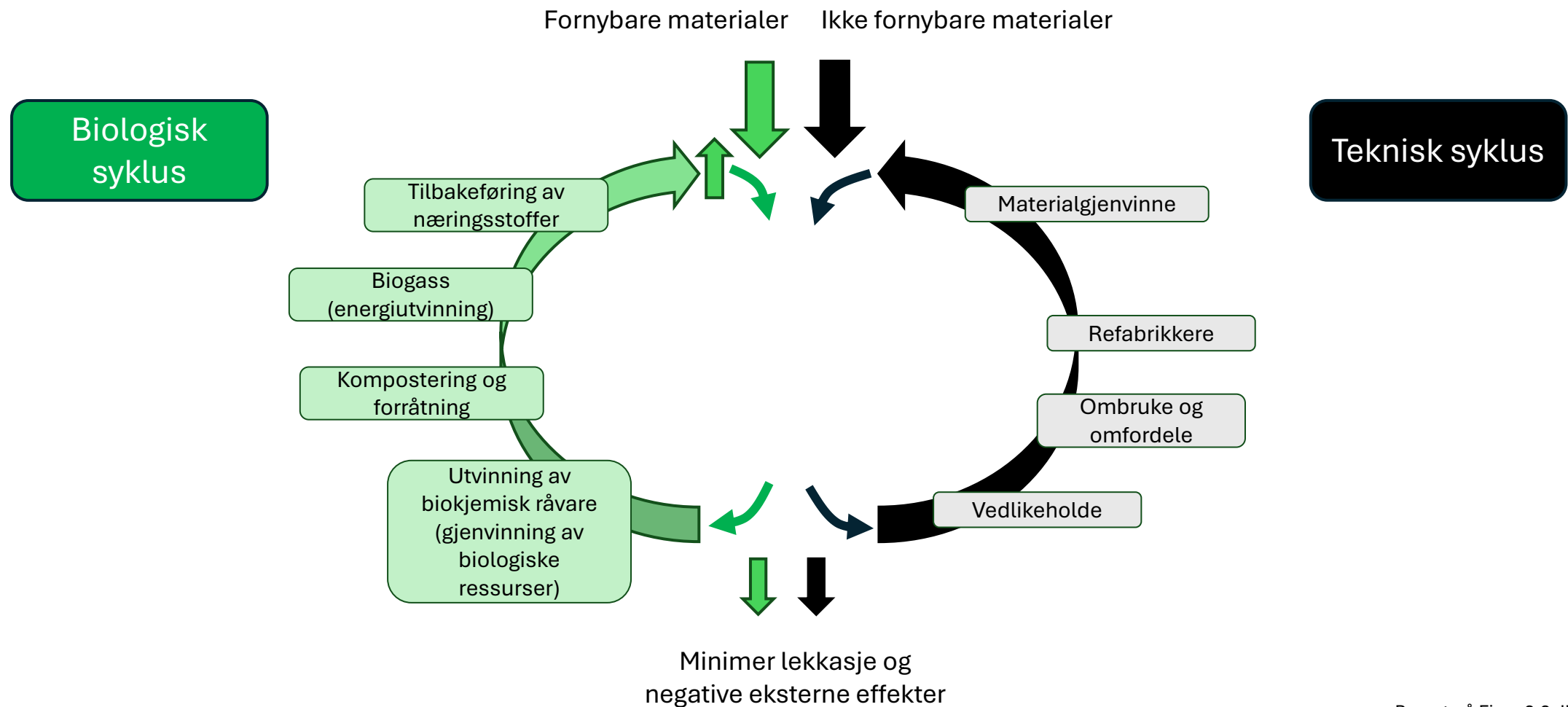
Ikke rett fram, 2025

Ulik grad av sirkularitet i ulike aktiviteter

Introduksjon til sirkulær økonomi

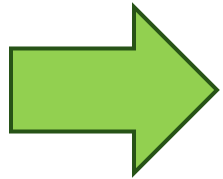
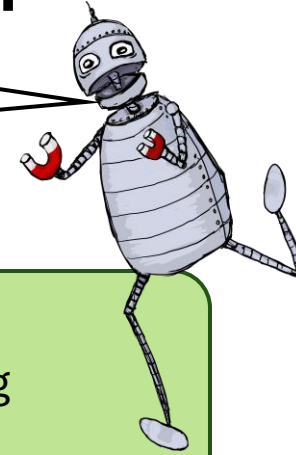
Det sirkulære kretsløpet

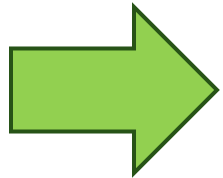

Hvorfor stimulere til en mer sirkulær økonomi?

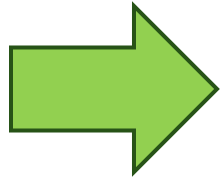
Markedssvikt!

Redusere negative effekter på klima, natur og forurensing

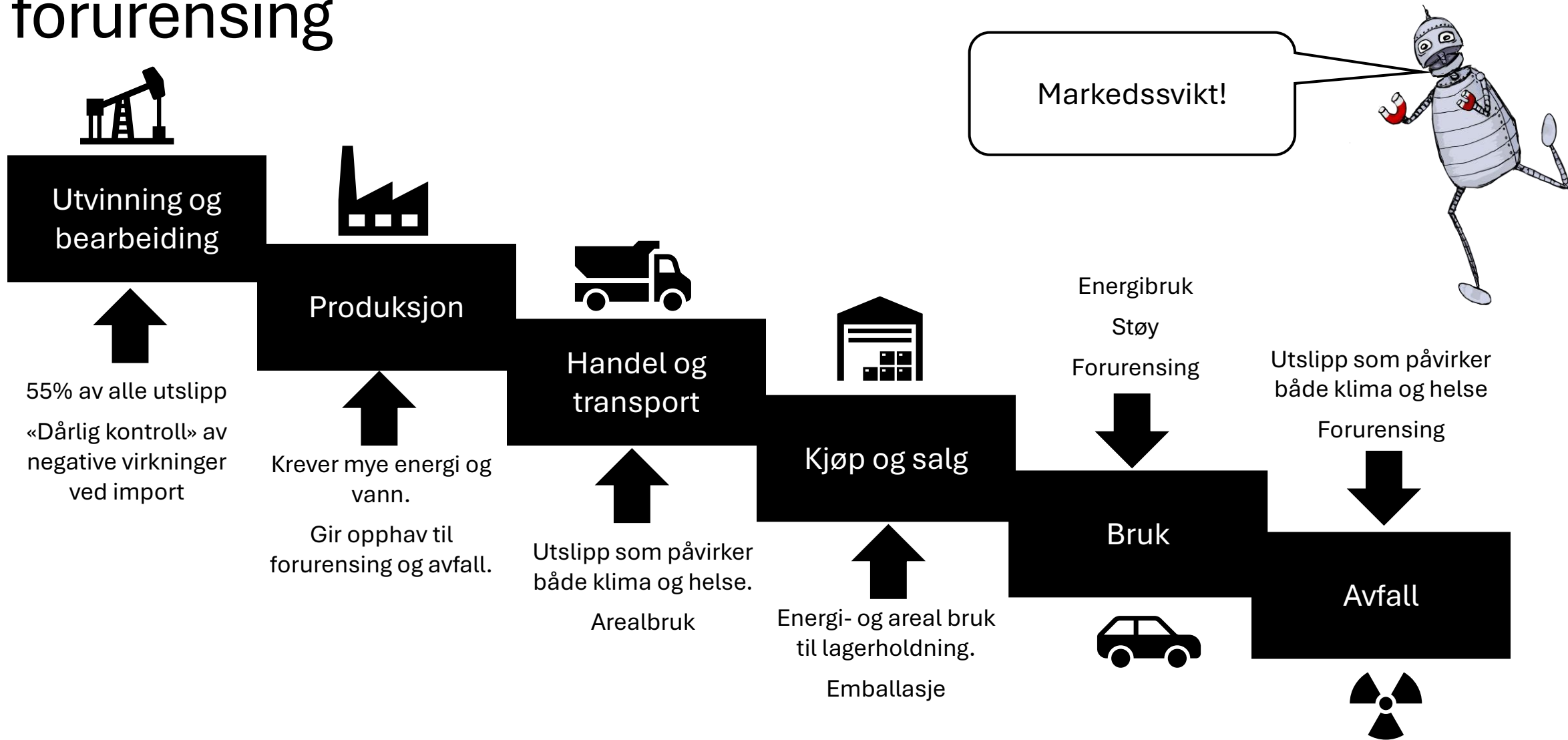
Øke konkurransedyktighet

Øke forsyningssikkerhet

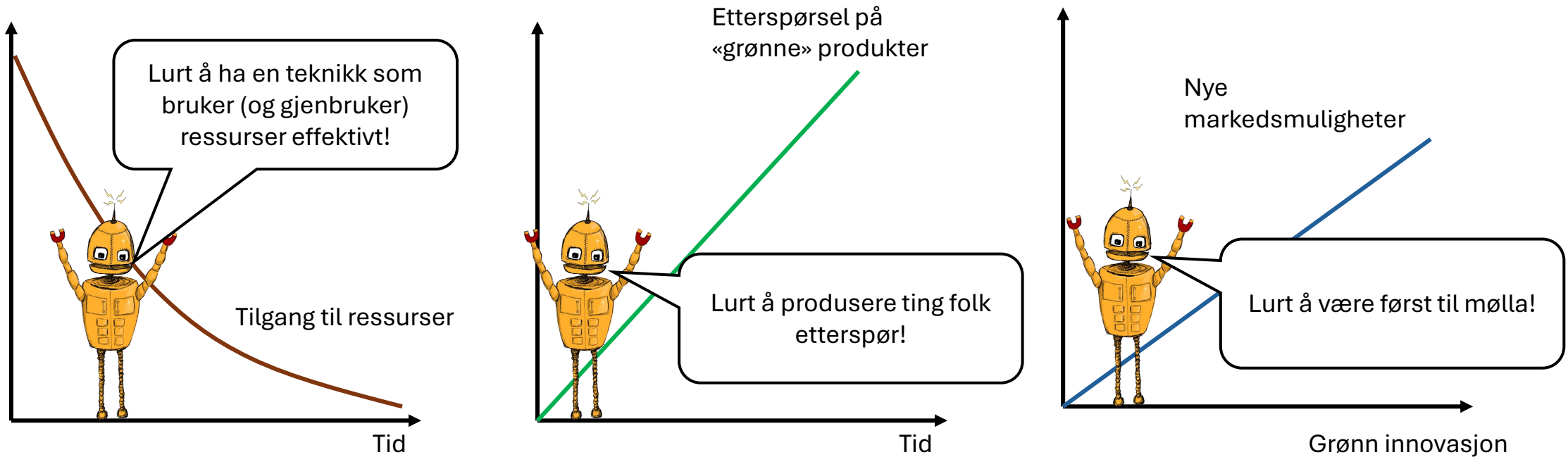
Hvorfor stimulere til en mer sirkulær økonomi?

Redusere negative effekter på klima, natur og forurensing

Hvorfor stimulere til en mer sirkulær økonomi?

Økt konkurransekraft

Europeisk marked for ombruk og materialgjenvinning forentes øke fra € 31 milliarder i 2025 til € 100 milliarder i 2030
(Verdensbanken, 2022)

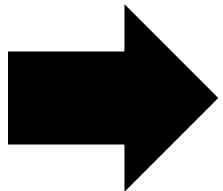
Norge har et fortrinn i gjenvinnings- og sorteringsteknologi for plast og aluminium
(McKinsey, 2022)

Hvorfor stimulere til en mer sirkulær økonomi?

Forsyningssikkerhet

90% av verdens aluminiumslagre kontrolleres av asiatiske land
(McKinsey, 2022)

75-90% av all produksjon av mikrobrikker skjer i Asia
(Draghi-rapporten, 2024)

Hva skjer ved en krise, eller hvis f.eks. Kina stiller krav for å levere?

Hvordan evaluere hvor sirkulær økonomien er?

EUs rammeverk for sirkulær økonomi

Fem tematiske områder (27 indikatorer)

Produksjon og forbruk
(materialforbruk og avfallsmengde)

Avfallshåndtering
(materialgjenvinningsrater avfall)

Sekundære råvarer
(handel og etterspørsel etter
materialgjenvunne ressurser)

Konkurranseskraft og innovasjon
(investeringer fra privat sektor og
sysselsetting innenfor sirkulære næringer)

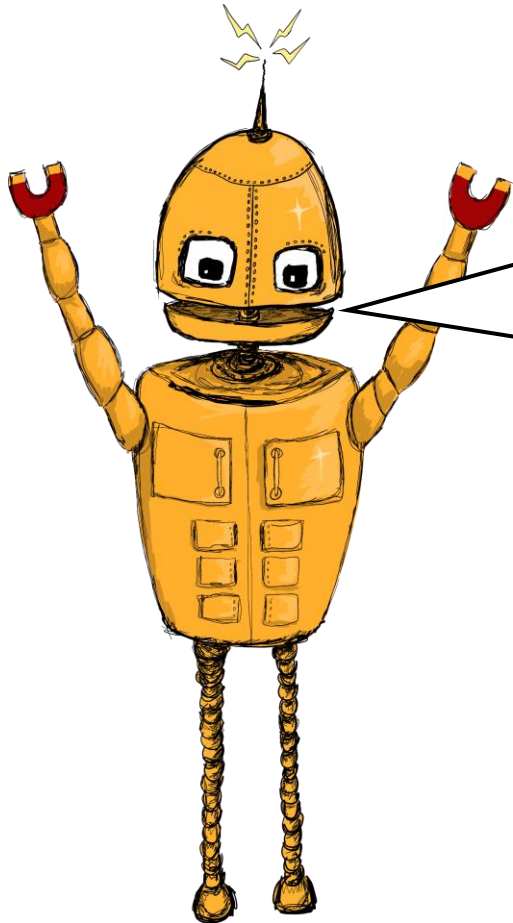
Global bærekraft og
motstandsdyktighet

EU's økonomi er 12% sirkulær, målet er 24% til 2030

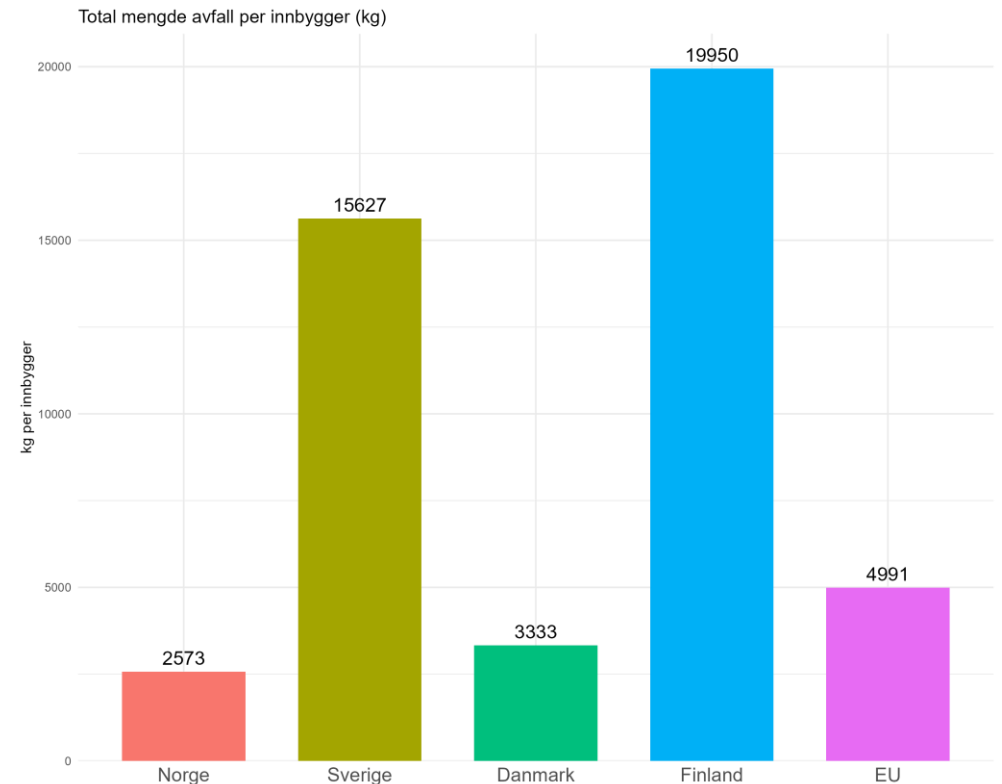
https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy_en

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Produksjon og forbruk (materialforbruk og avfallsmengde)

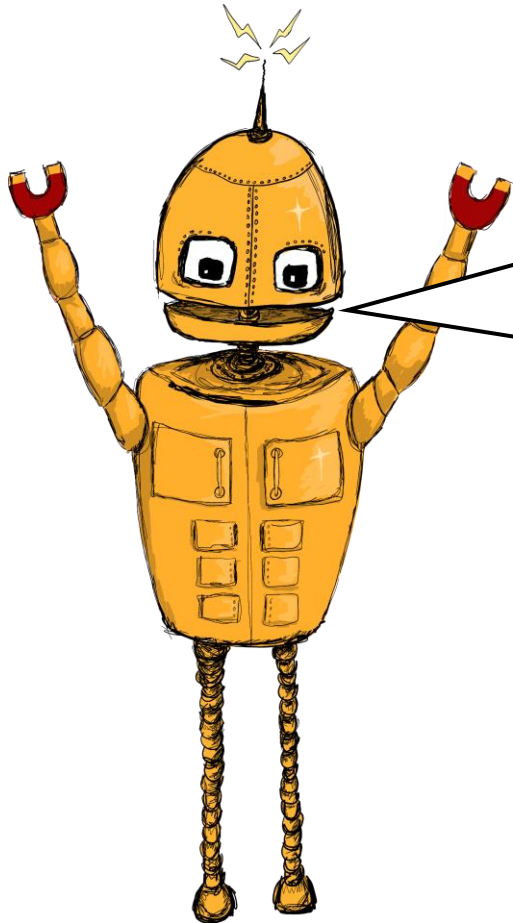

Norge har relativt lite **total** avfallsmengde per innbygger.

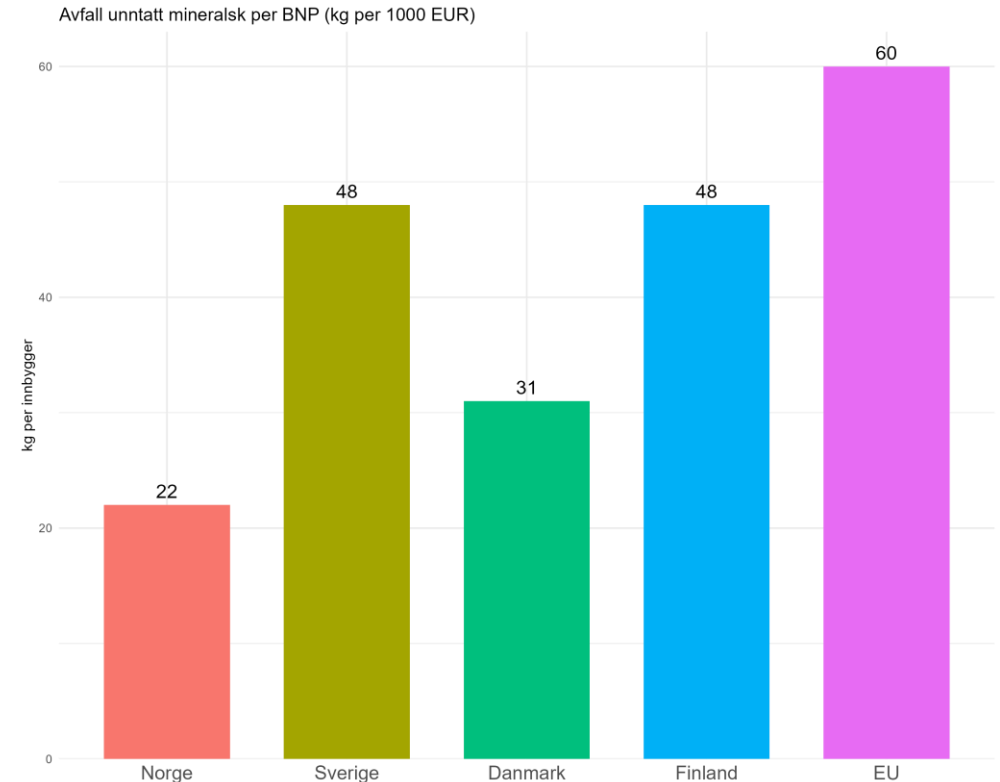

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Produksjon og forbruk (materialforbruk og avfallsmengde)

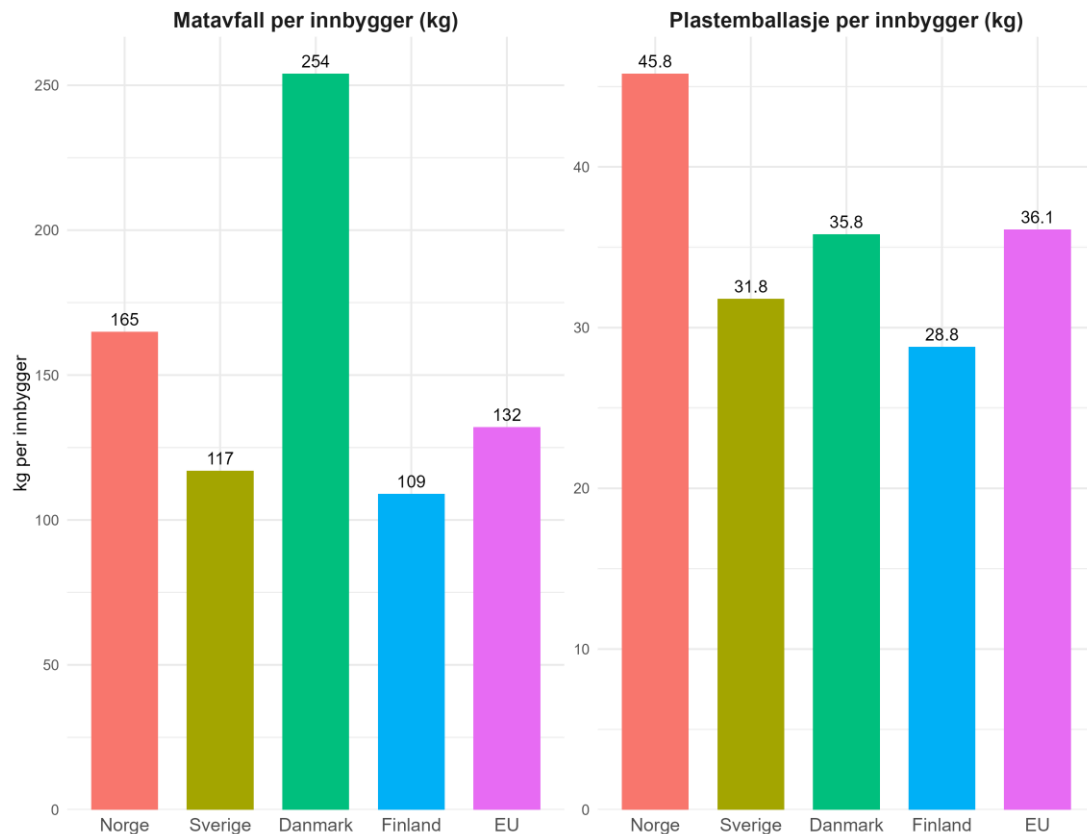

Norge har relativt lite **total** avfallsmengde per innbygger.

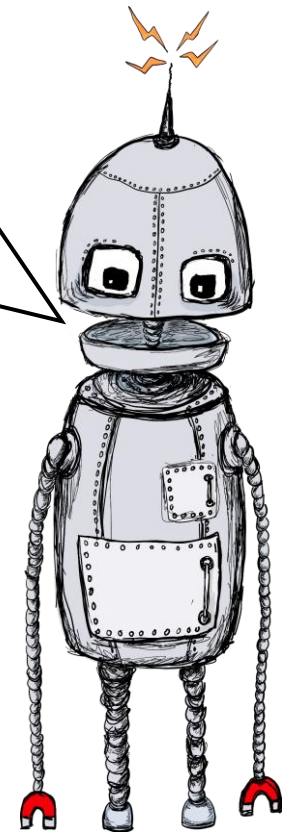

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Produksjon og forbruk (materialforbruk og avfallsmengde)

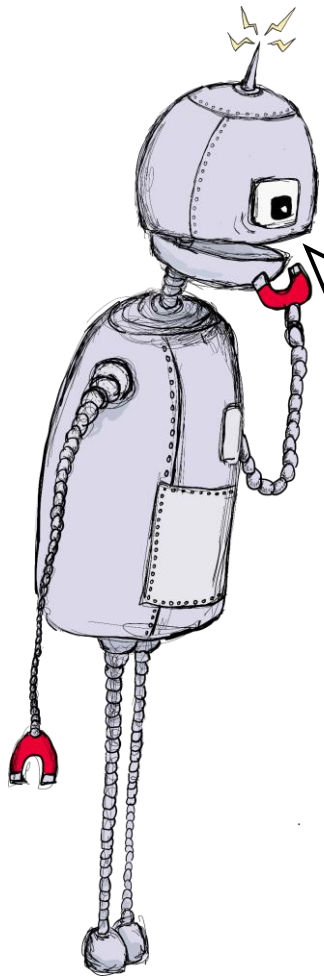
Norge produserer mer **matavfall** per innbygger enn SE, FI, og EU og mer **plastemballasjeavfall** per innbygger enn SE, FI, DK og EU.

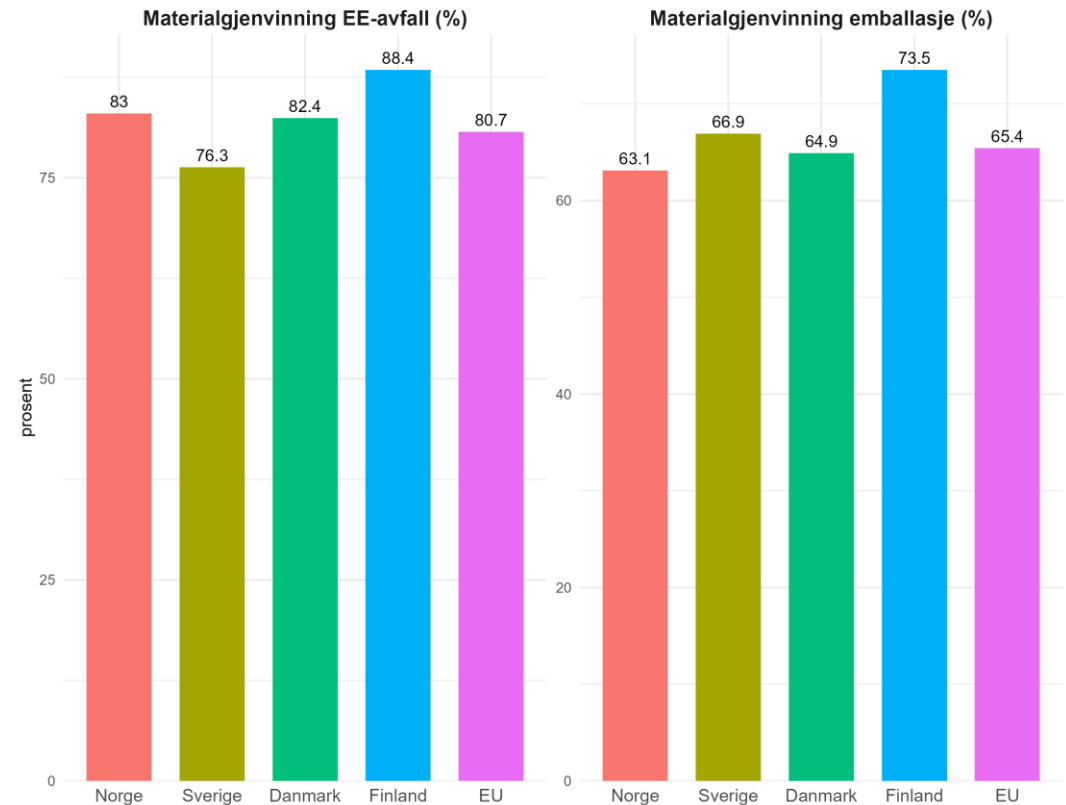

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Avfallshåndtering (materialgjenvinningsrater avfall)

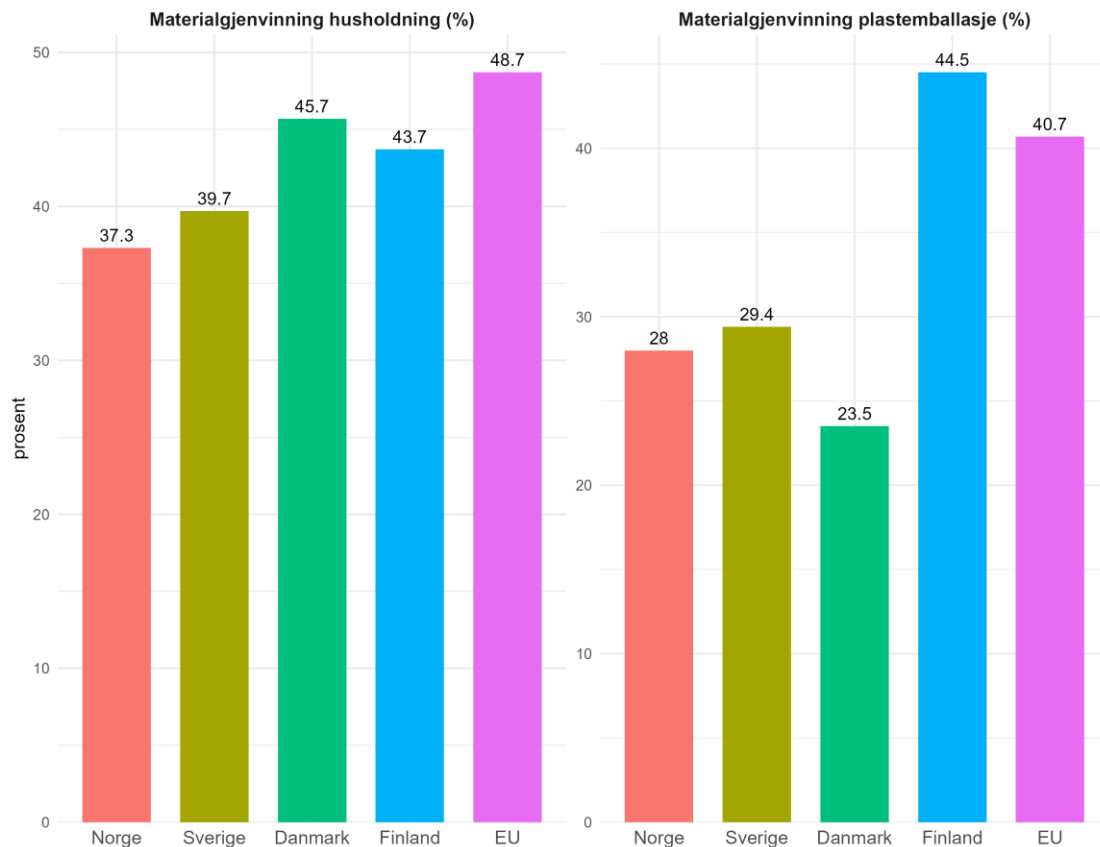

Materialgjenvinningsgraden **av emballasje generelt** og separat innsamlet **EE-avfall** er relativt **lik** EU-gjennomsnittet.

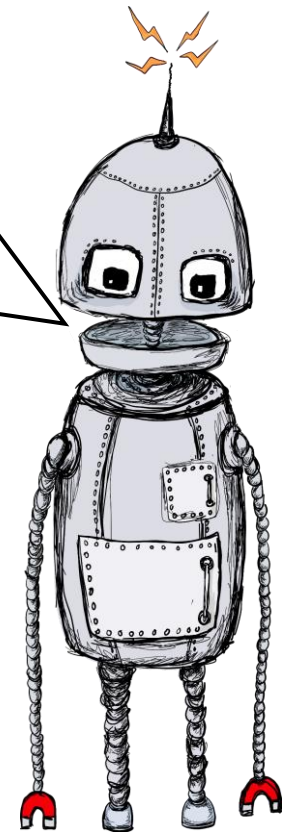

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Avfallshåndtering (materialgjenvinningsrater avfall)

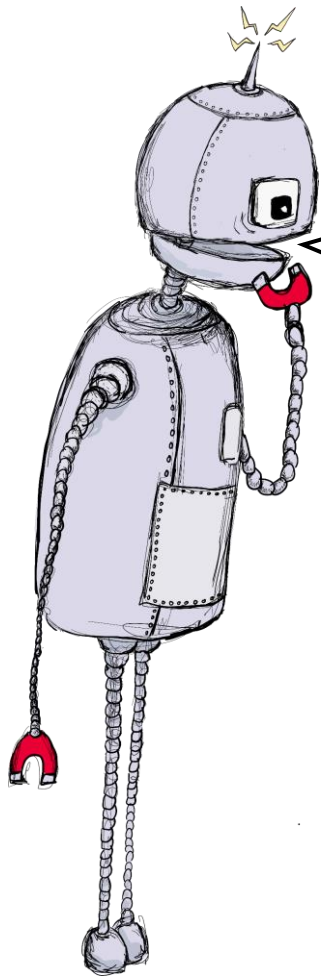

Materialgjenvinnings
graden for
husholdningsavfall
og **plastemballasje**
er lavere enn EU-
gjennomsnittet.

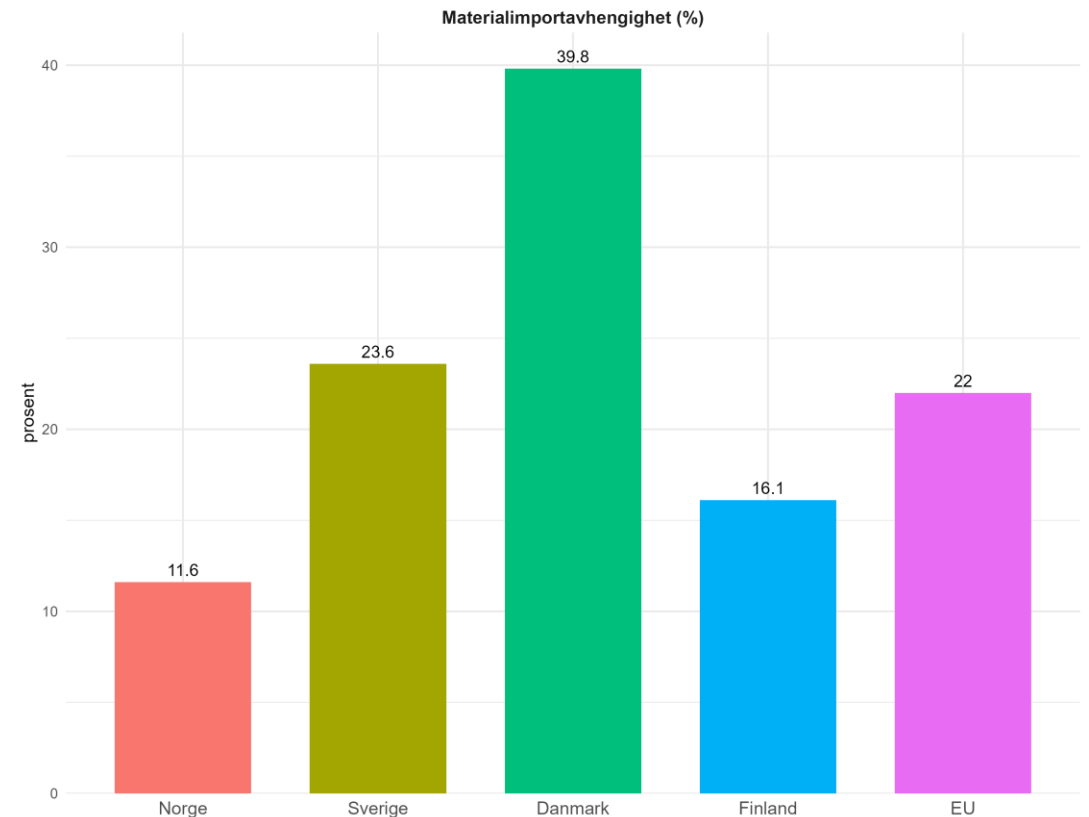

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Global bærekraft og motstandsdyktighet

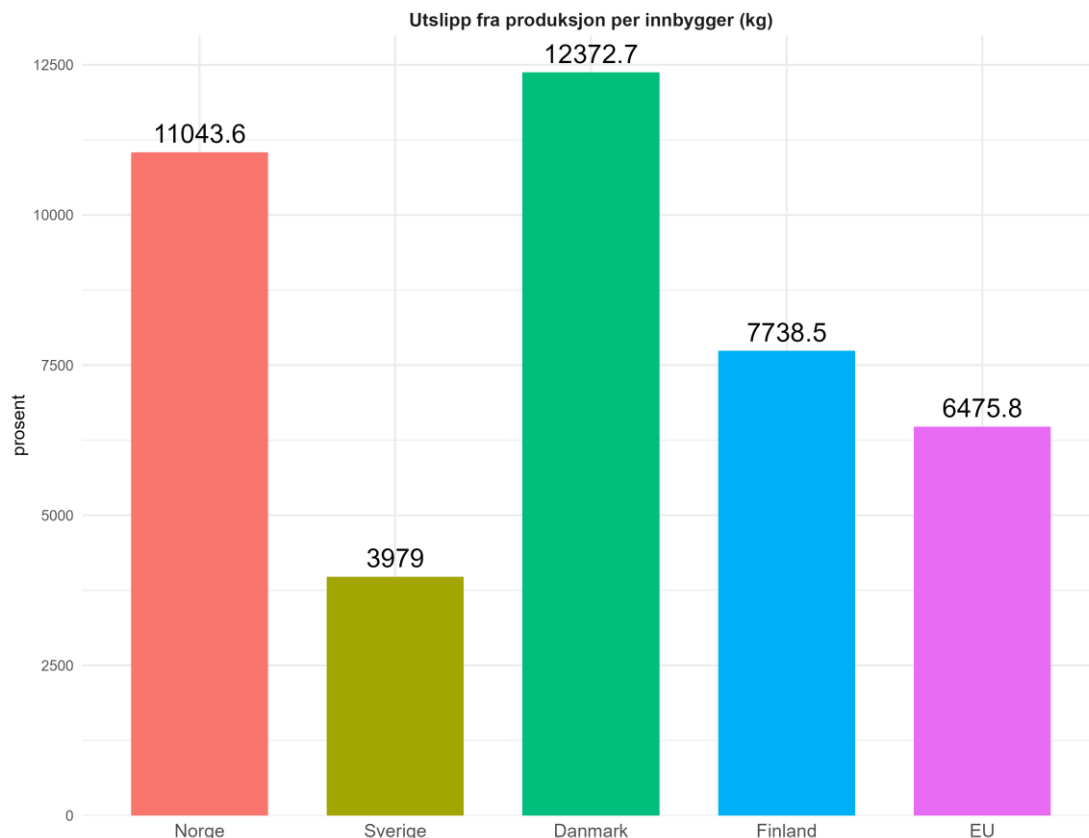

Norge har en **betydelig lavere** materialimport avhengighet sammenlignet med EU-gjennomsnittet.

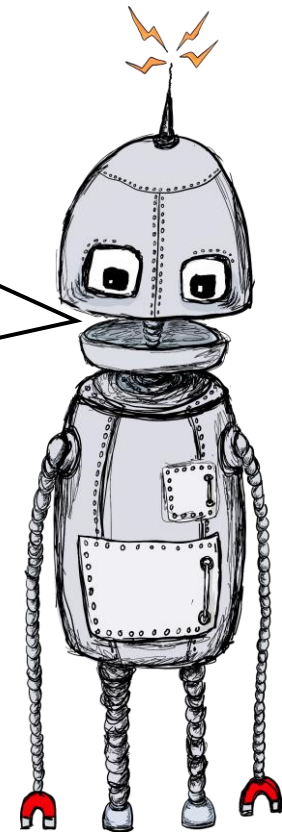

Hvor sirkulær er den norske økonomien, sammenlignet med andre land?

Global bærekraft og motstandsdyktighet

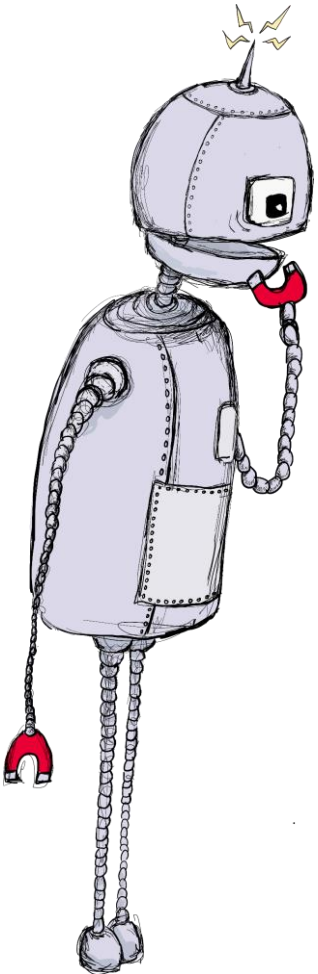

Norges produksjon gir opphav til **1.7 ganger høyere utslipp** enn gjennomsnittet i EU

Fotavtrykk

Hvor mye miljøpåvirkning skaper vår produksjon og vårt konsum?

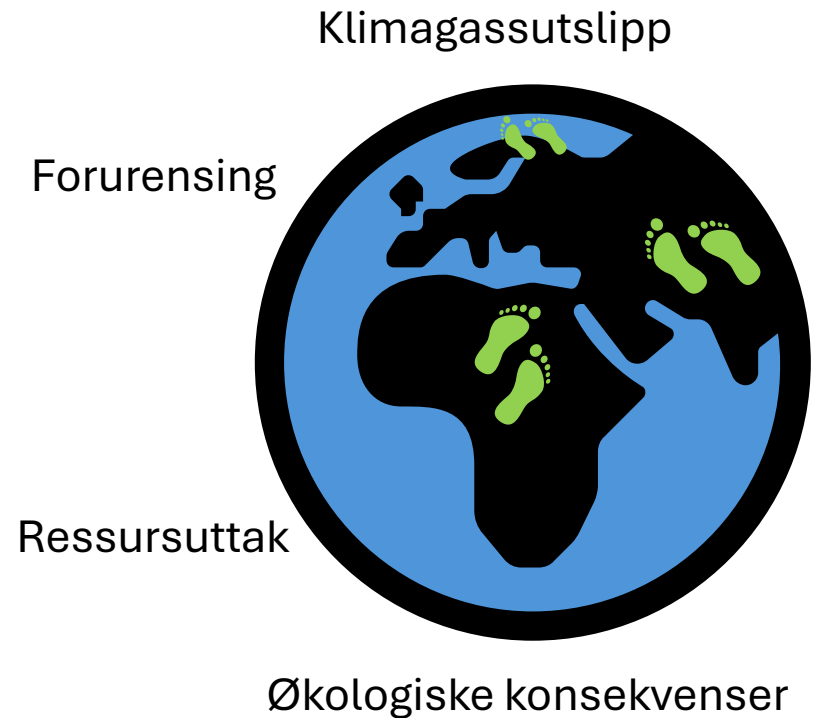
For å måle vårt fotavtrykk må vi se på hele livsløpet til produktet.

Økonomisk aktivitet i Norge påvirker miljøet utenfor Norges grenser.

Vi kan ha «ren» produksjon og lave utslipp i Norge, samtidig som de goder vi konsumerer har store innvirkninger på miljøet i andre land.

Fotavtrykk (data mangler fortsatt for Norge...)

EUs Materialfotavtrykk

Hvor mye råvarer kreves for å møte landets etterspørsel etter produkter?

Råvareuttak i landet + import - eksport

EUs Forbruksfotavtrykk

Hvilken miljøbelastning har ulike produkter (gjennom hele livsløpet) på miljøet?

Utslipp til luft, jord og vann, og ressursbruk for forbruk av mat, transport, bolig, husholdningsvarer og hvitevarer.

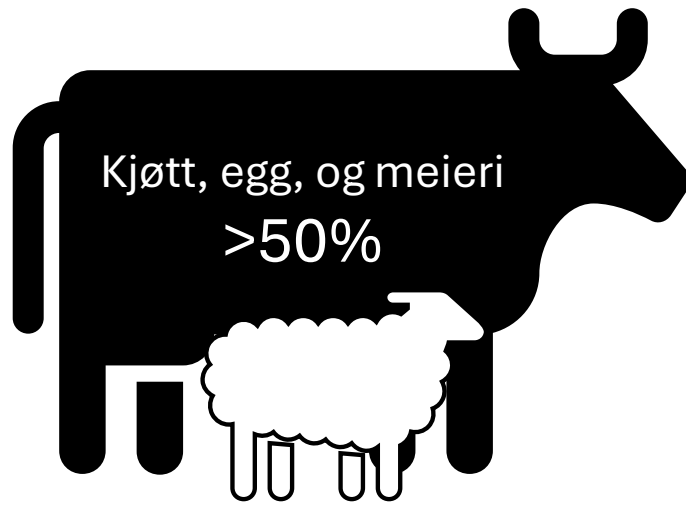
Forbruksbaserte klimagassregnskap

Hva er klimapåvirkningen av et lands forbruk et år?

Utslipp fra innenlandsk produksjon + import - eksport

EUs forbrukfotavtrykk (data mangler fortsatt for Norge...)

Hva bidrar til forbruksfotavtrykket i EU?

Mat
(49.3%)

Bolig
(17.6%)

Transport
(17.4%)

Husholdnings-
goder (9.9%)

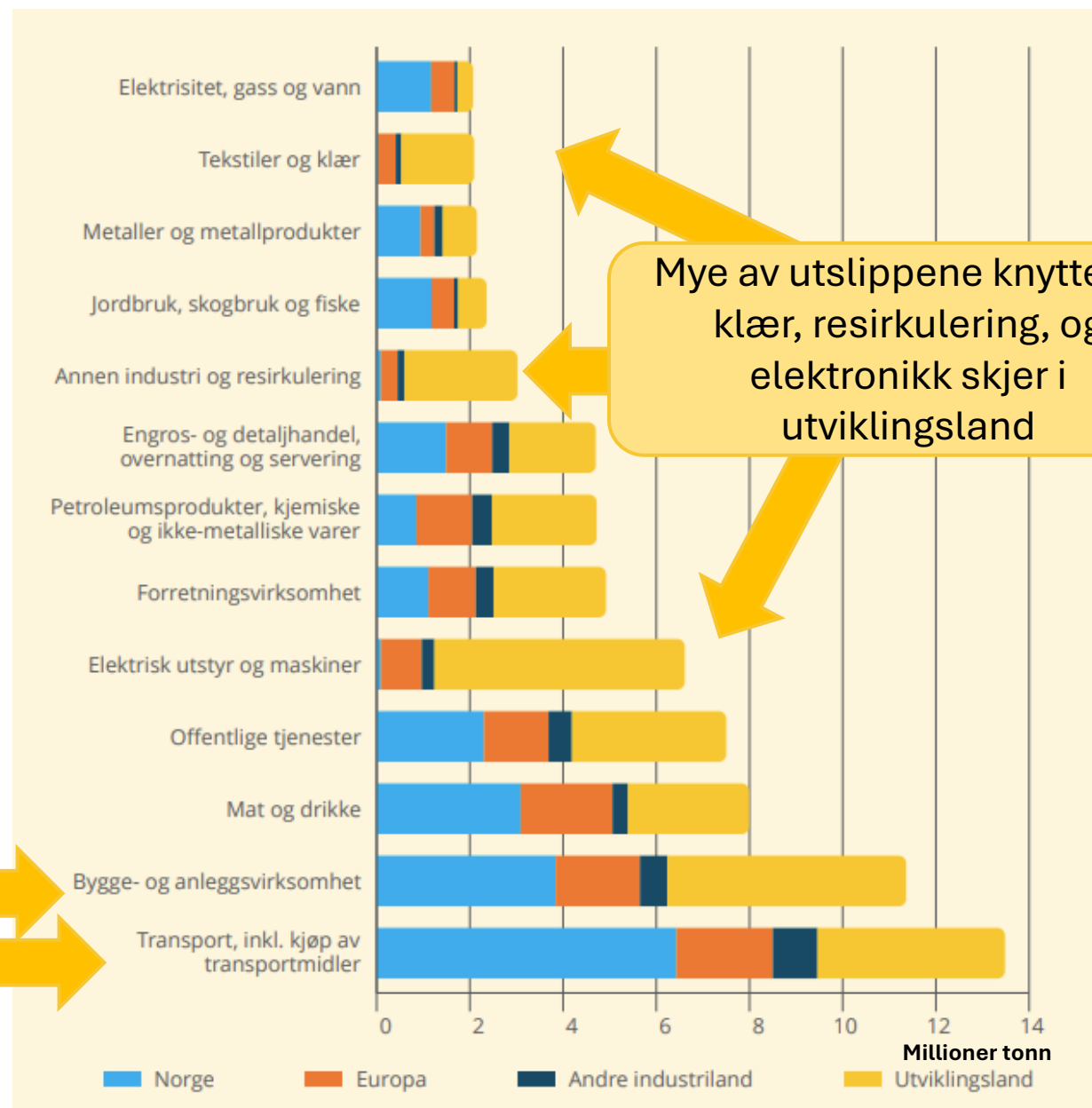
Forbruksbaserte klimagassregnskap

Hva er klimapåvirkningen av forbruket i Norge under et år?

77 millioner tonn CO₂e

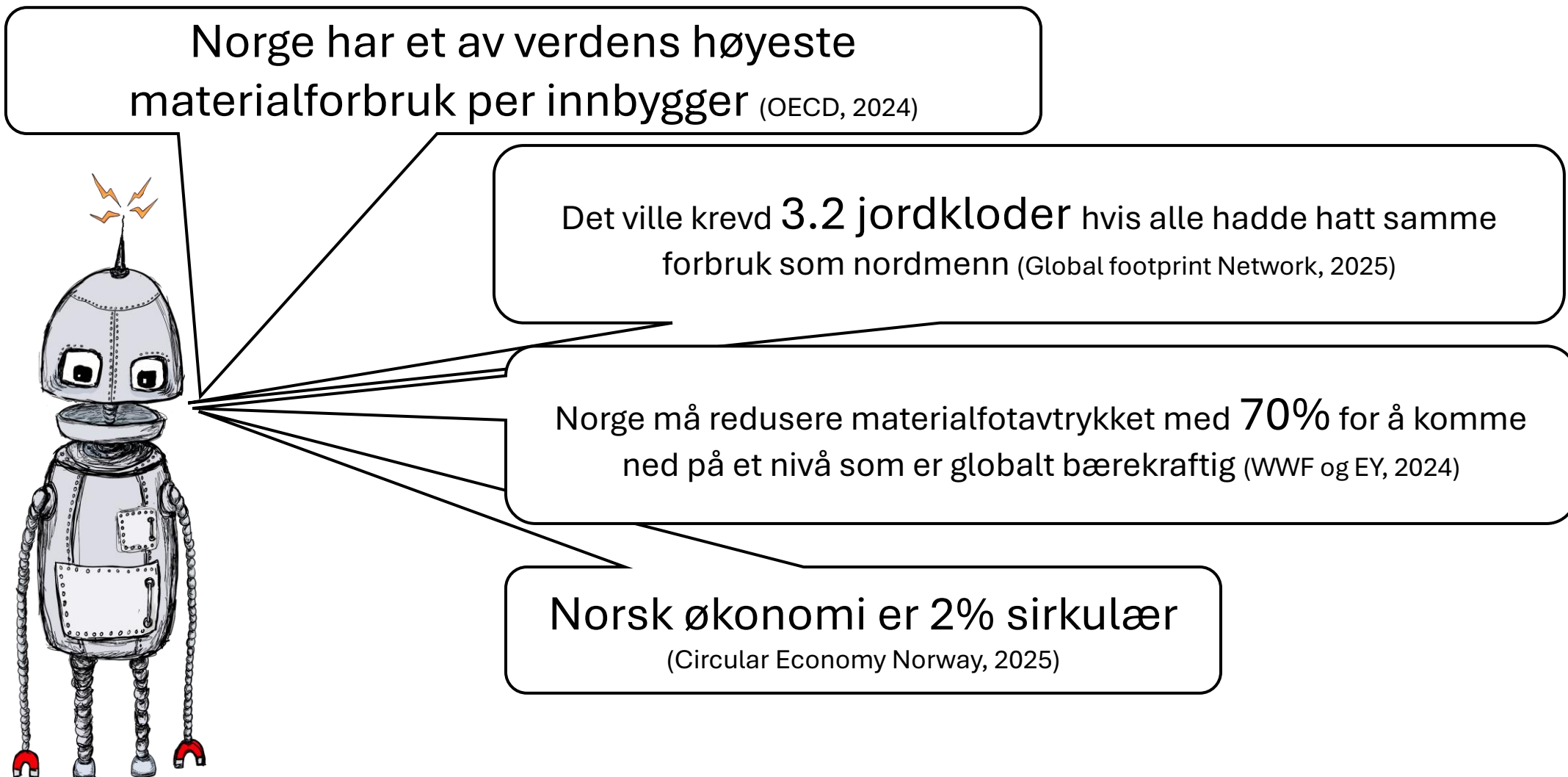
Nasjonalt territorielt utslippsregnskap:
49.3 millioner tonn CO₂e

Transport og bygg fører til størst utslipp

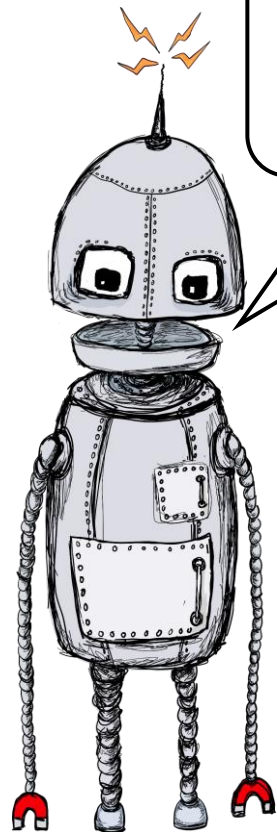

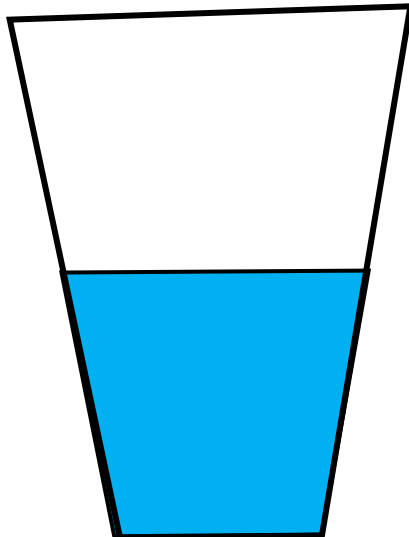
Hvor sirkulær er den norske økonomien i idag?

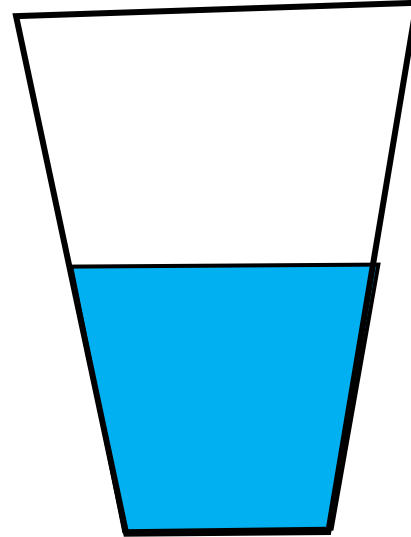
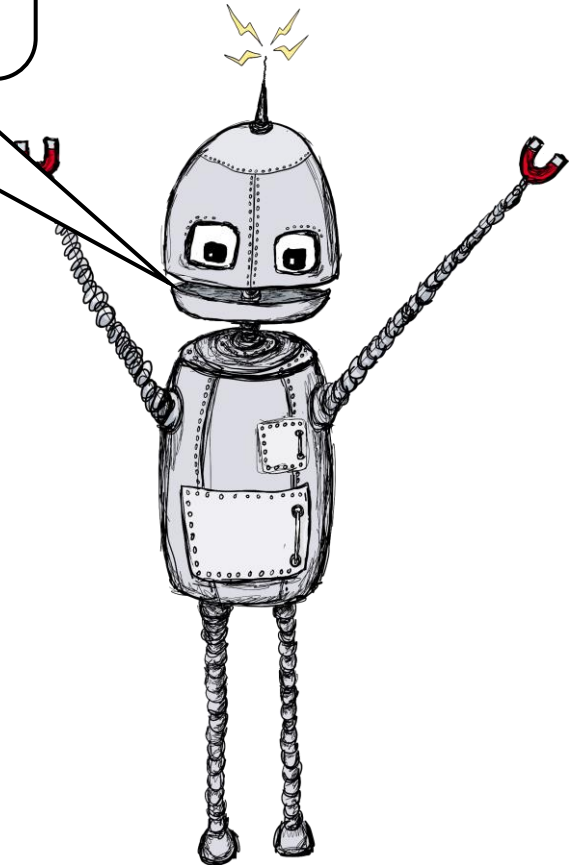
Veien framover

Huff, vi er dårlig, det er ingen idé

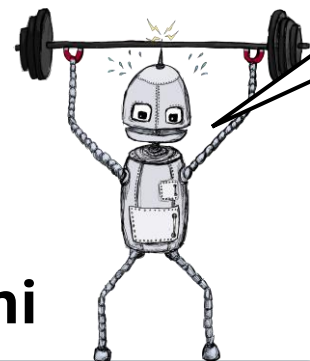

Det er masse å ta av, vi har bare utnyttet 2% av totalen :D

Veien framover

Norges handlingsplan for sirkulær økonomi

La oss sette i gang!

«Å omstille til en meir sirkulær økonomi skal bidra til å nå vedtekna klima- og miljømål og FNs berekraftsmål og samtidig bidra til verdiskaping, langsiktig konkurranseevne og sosial rettferd i omstillinga.

Omstillinga skal bidra til å redusere tap av naturressursar og hindre at naturresursgrunnlaget blir ringare, og doble bruken av sekundære råmateriale i løpet av dei neste ti åra» (2021)

Hvordan gjøre økonomien mer sirkulær?

Økonomiske virkemidler

Omsettelige kvoter

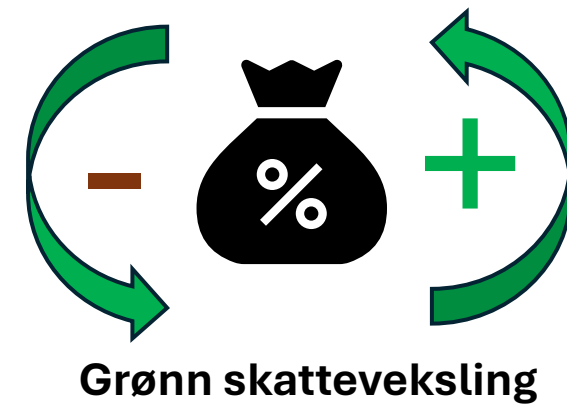

Pantesystemer

Grønne skatter og subsidier

Differensierte gebyrer

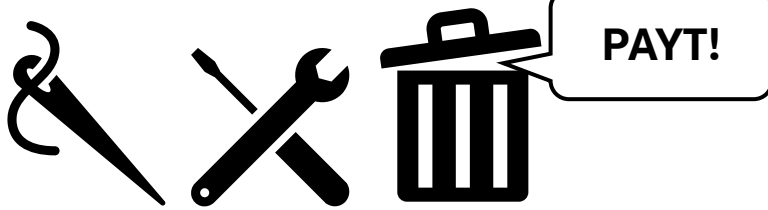

Grønn skatteveksling

Hvordan gjøre økonomien mer sirkulær?

Direkte regulering

Utvidet produsentansvar

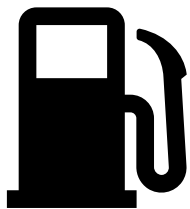
Standarder

Offentlige anskaffelser

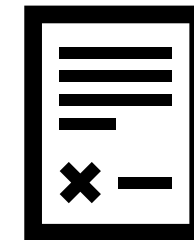
Omsetnings- og
innblandingskrav

Forbud

«Frivillige» avtaler

Hvordan gjøre økonomien mer sirkulær?

Informasjon og atferdsøkonomiske tiltak

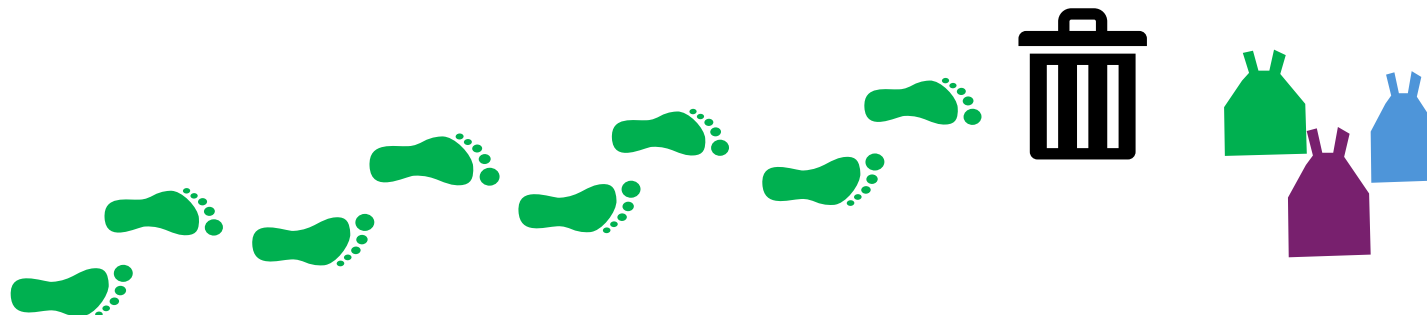
Sertifisering

Digitale plattformer

Dulting (nudging)

Informasjonskampanjer

WHAT'S YOUR GREY BIN FOR?

DID YOU KNOW THAT 68% OF GREY BIN WASTE COULD BE RECYCLED?

	21% Food waste Recycle in your food waste bin	✗
	8% Textiles Recycle at textiles banks	✗
	4% Glass Recycle at bottle banks	✗
	22% Paper, card, tins, cans, plastics, aerosols, foil & cartons Recycle in your recycling bin/box	✗
	13% Wood, metal, garden waste & electricals Recycle at the Recycling Centre	✗
	32% General Waste	✓

Data: Waste statistics for houses in Reading Borough in 2023

<https://media.reading.gov.uk/news/council-joins-national-campaign-to-save-recycling-from-the-bin>

Hva skal til for at et tiltak aksepteres?

Akseptansen for et virkemiddel avhenger:

Den opplevde effektiviteten til virkemidlet (tror folk at det stor eller liten effekt på problemet?)

Hvor rettferdig effektene (fordeling av goder og byrder) av virkemidlet oppleves være

Egen tanke: opplevd evne å klare å gjennomføre en «tilstrekkelig» stor endring i atferd?

